

Glimtar från 1989

Så har vi då lagt ännu ett år in i minnets arkiv, på samma gång som vi lämnat bakom oss nittonhundralets åttonde decennium i fullbordat — eller ska vi kalla det förbrukat — skick. Om några år blir vi kanske uppmanade att nämna någonting betecknande för år -89 och vad säger vi då? Jo, ganska säkert berättar vi allra först om den rekordmilda vintern som hindrade Siljans vågor att lägga sig i vintervila. Endast i vikar och i de lugna områdena omkring öarna mellan Sollerön och Gesunda, visade kung Bore sin makt, medan stor-Siljan skvalpade hela vintern. Har detta förekommit någon gång tidigare och i så fall när? S.M.H.I. besvarade den frågan genom att välvilligt översända kopior av Siljans israpporter ända från 1870/71, tidigare gjordes tydligen inga anteckningar. Av okänd anledning saknas datum för Storsiljans isläggning 1878/79, men Rättviken var helt tillfrusen 17/12 den vintern så det mest troliga är nog att hela Siljan fick is senare, även om uppgiften kommit på avvägar. Endast på ett ställe lyder rapporten ”ingen isläggning” och det gäller vintern 1988/89, alltså ett år av historiskt värde som vi varit med om.

1989 var också det nyår då det tycktes finnas bara ett samtalsämne, nämligen skadorna efter den hårda storm som drog fram över våra trakter strax före årsskiftet. Det talades om nerblåsta takplåtar och tegelpannor, raserade växthus och skorstenar, avslitna uthusdörrar och urblåsta fönster, samt naturligtvis allra mest om stormfälld skog. Med motorsåg och timmersax i bagaget begav sig skogsägarna till sina skiften för att

bilda sig en uppfattning om det arbete som nu väntade, och den som först färdades vägen fram fick också användning för redskapen då de fallna träden ofta blockerade vägbanan. Skogbolagen fick bråda dagar, trots att många skogsägare själva tog hand om sin oväntade avverkning, och skogsvårdsstyrelsen inbjöd påpassligt till ett informationsmöte som blev mycket välbesökt och uppskattat. Bl a visades en videofilm som pekade på olycksriskerna och gav råd om säkraste arbetsmetod. Snart fräste motorsågarna överallt och stora timmerbilar med dubbelsläp gungade fram på alla vägar, även på själva Sollerön. Arbetet gynnades i hög grad av barmarken och detta i sin tur kunde givetvis tolkas som att den högre makt vi kallar för "vederkalln" ville be om ursäkt för sitt våldsamma beteende, förklarade en tänkare. Aldrig förut har höga timmervältor stått så tätt utmed vägarna i väntan på transport till sågverk och massafabriker. Travar av annat slag, nämligen plaströr, hade på sensommaren lagts upp i anslutning till Ekorrån. Det handlade om att Siljan-Gesunda Fritidscenter ämnade göra konstsnö till slalombackarna av Ekorråns vatten och hade så bråttom med förberedelserna att vattendomstolen inte hann lämna sitt tillstånd förrän i efterhand. Miljö- och hälsoskyddsnämnden hade i likhet med fiskevårdsföreningen en del invändningar att göra, men ekonomiska intressen väger tungt i våra dagar, särskilt i kombination med turism och fritid. Följaktligen kunde man redan sista veckoslutet i november susa utför berget på "ekorrnsnö", och i Rödmynen finns nu en damm som vattenreserv rymmande 2000 kbm. Går det att fiska där månntro? Det får vi veta vid närmaste vägskäl nu då fiskevårdsföreningen har kostat på fina skyltar till alla våra fiskevattnen. Kanske kan vi också få se en björn där, den som tog sin middags-tupplur i nyaste liftgatan en dag i maj.

Apropå vattenhantering så kan ryssaborna nu bada bastu igen sedan kraftbolaget gett bidrag till brunnsborrning istället för vattnet från Ryssån som togs bort vid kraftverkets reparation. Där gick det snabbt att nå en lösning.

Man bör inte gå över ån efter vatten, det är gamla visdomsord som vi alla känner till. Därför tycker vi det låter nästan som en parodi att dricksvattnet i framtiden ska gå efter sjöbotten från Nusnäs till våra kranar. Efter den snöfattiga vintern trodde vi nog att en regnsommar var att vänta, men så blev det ju inte. En torr vår, då vårbruket gick som en dans, följdes av en sommar med ett fåtal regnvädersdagar och därefter



Börje Svensson, en av de värst drabbade av stormen, försöker trots förödelsen se glad ut. Foto: Mora Tidning.

en vacker höst, lika torr som våren. Följden blev att Siljan sjönk till drygt en meter under det normala och öns brunnar likaså. Allra sämst var situationen i den kommunala vattentäkten och därför fick Mora räddningstjänst frakta vatten i tankbilar, 40 000 lit per dygn. Bilarna kostade 300 kr per vända och var naturligtvis en nödlösning som kommunens tekniska förvaltning hoppas slippa tillgripa när den planerade sjöledning blir klar.

Ett byggprojekt som blivit verklighet detta år är Sollerö församlings nya personal- och förrådsbyggnad intill kyrkogårdens nordöstra hörn. Den blev så smakfull med sina timmerväggar så den kunde gärna få stå mer synlig.

Under sommaren har marken på Bjärså kern uppmärksammats mer

än tidigare. Ekologilinjen vid Mora folkhögskola har i samarbete med naturskyddsföreningen gjort en inventering av växter, insekter och fåglar och kommit fram till att där finns många rariteter som vi olärda går omkring och trampar på. Någon trycksak som informerar om resultatet utlovas, till nytta och nöje för både turister och ortsbor.

Premiär — det låter väl trevligt och denna sommar har vi fått vara med om en marknadspremiär i Solleröns centrum. Ett 30-tal affärsidkare och hantverkare nappade på iden och den gemytliga stämningen gav naturligtvis mersmak. Nya initiativ bör uppmuntras, det är ju därigenom en bygd hålles levande. Därför var det också glädjande att utmärkelsen ”Årets företagare” hamnade i vår kommun. ”Relax” heter företaget i Gesunda där Sören och Elisabeth Hedberg praktiserar många originella förströelseidéer med stor framgång.

Friska och ovanliga takter visade också den syjunta som utbildade sig till biografmaskinister för att Sollerön skulle få en barnfilmstudio. Vår tids videovåld förtjänar sannerligen sådana motdrag.

Kulturen — ja, den lever och frodas i många olika former på Sollerön. Våra sångkörer är ju mycket aktiva och just detta år har Gesundakören tagit ut svängarna extra mycket. Under en veckolång resa i Polen har de bjudit en talrik publik på samma breda repertoar som vi fick lyssna till i kyrkan före avresan. Sollerökören förgyller troget alla våra helger i kyrkan och vid hembygdsgården och vidare har det ju blivit tradition med både vårsångskväll och höstens musikcafé. Senast bjöds ett mycket omväxlande program under rubriken ”Tungelljos” och som kronan på verket en kvällens gäst i proffsklass: Anders Jacobsson heter han, orsaborlig violinist som behärskar alla stilarter. Men så tillhör han också Göteborgs symfoniorkester. En välklingande ungdomskör kan vi höra i kyrkan emellanåt och bland pensionärerna finns både sångkör och dramagrupp.

Så har spelmansmusik från Sollerön nu blivit nedtecknad och utgiven i ett häfte, tack vare energiska Margit Andersson som insåg värdet i Håll Nils Mattssons anteckningar. Sven-Erik Lundvall hjälpte till att utforma häftet och tillsammans med hembygdsgårdens husband gav han prov på innehållet under den årliga hantverksdagen. Ännu en tradition bör nämnas: Trivselkvällarna på hembygdsgårdens tun under juli månad då lättmålt underhållning står på programmet medan hustomten Helmer lyckas få alla långväga turister att känna sig som hedersgäster.



Teckning: Margit Andersson.

Två böcker som berör Sollerön har utkommit under året. Gesundasonen Sören Bondesson har debuterat med en novellsamling som fått titeln "Sent på förmiddagen" och tidningsrecensionerna talade om "lidelse och kraft." Den andra boken bär titeln "Vykort från ön" och författarinnan Anna-Greta Nystig-Sättare, kallar sig själv för "utombyaren" och bokens innehåll förklarar hon är "glimtar på vers och prosa från Sollerön, en ö i Siljan." En lättläst liten bok som vittnar om skrivarens varma intresse för vår bygd.

"Dalfolk" är namnet på en ganska ny förening som sysslar med forskning i hembygds- släkt- och emigrationsfrågor, och helt i sin ordning finns Margit Andersson med i styrelsen. Kanske blir det aktuellt med någon form av samarbete med likaledes nybildade "Föreningen allmogebåtar". Det kan ju inte bestridas att båtar har spelat en betydande roll i Solleröns historia och gör väl så fortfarande om man ser saken från en

annan nutida synvinkel. Nu handlar det om att segla fort, ”Sollerö hafs” heter tävlingen, och att ro kyrkbåtar och singel-sculler. I hela 40 år har ”Jugen Jon” försvarat Solleröns ära, medan damernas ”Sofia Magdale-na” varit med i 10 år. Alltså fanns anledning att tillsammans 50-årsjubilerade i föreningslokalen.

Det är inte så ofta vi kan plocka hem guldmedaljer till Sollerön, men sommaren -89 blev det två stycken. Det var vid U.S.M. i Farsta som Solleröflickorna Maria Wiik och Anna Hedberg toppade varsin klass i singel-sculler. Så kan det gå till vid debut i större sammanhang, och ingen kan väl tycka annat än att årets tillbakablick genom detta fick en riktigt positiv knorr på slutet!

Rull Elsa



Offertallen och båthuset från brofästet vid Gesundalandet. Foto: Johan Erlandsson.